

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně senátu Kateřiny Šimáčkové a soudců Ludvíka Davida (soudce zpravodaj) a Vojtěcha Šimíčka ve věci ústavní stížnosti **Mgr. P. T.**, zastoupeného JUDr. Markem Křížem, Ph.D., advokátem se sídlem Masarykovo náměstí 91/28, Karviná, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2018 č. j. 21 Cdo 2157/2018-132, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, a České republiky - Generálního finančního ředitelství, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2018 č. j. 21 Cdo 2157/2018-132 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2018 č. j. 21 Cdo 2157/2018-132 se ruší.

O d ů v o d n ě n í

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného soudního rozhodnutí z důvodu tvrzeného porušení ústavně zaručeného práva na soudní ochranu [čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“)]. Dále namítá porušení čl. 4 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a čl. 2 odst. 3 Listiny.
2. Z ústavní stížnosti, přiloženého soudního rozhodnutí a vyžádaného soudního spisu Ústavní soud zjistil následující skutečnosti.
3. Stěžovatel byl zaměstnán u vedlejší účastnice řízení na vedoucím místě ředitele odboru vymáhání. Rozsudkem ze dne 28. 2. 2017 č. j. 17 C 95/2016-60 Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „nalézací soud“) zamítl žalobu stěžovatele (též „žalobce“) na určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, kterou mu dne 5. 4. 2016 dala vedlejší účastnice řízení (též „žalovaná“) podle § 52 písm. c) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v rozhodném znění, za využití fikce nadbytečnosti po odvolání z pracovního místa vedoucího zaměstnance ve smyslu § 73a odst. 2 zákoníku práce po odmítnutí nabídky volného pracovního místa. V odůvodnění nalézací soud uvedl, že žalovaná splnila svou nabídkovou povinnost, neboť učiněný návrh odpovídal zdravotnímu stavu a kvalifikaci žalobce. Žalobce v reakci na návrh žalované odpověděl, že nabídku považuje za neadekvátní, neboť nekoresponduje s jeho předchozím zařazením; dále uvedl, že nabídka neobsahuje místo výkonu práce a neřeší problematiku přechodu do služebního poměru. Přijetí nabídky s výhradami je podle § 1740 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, odmítnutím nabídky. Podle nalézacího soudu tak byly dány podmínky pro uplatnění fikce nadbytečnosti dle § 73a odst. 2 zákoníku práce. Lhůta deseti dnů pro přijetí nabídky nového pracovního místa byla dostatečná; žalobce si rovněž během této lhůty mohl zjistit místo výkonu práce pro nabízenou pozici. Nalézací soud

měl navíc za to, že hlavním důvodem pro odmítnutí nabídky nebylo místo výkonu práce, nýbrž žalobcem pocíťovaná neadekvátnost nabízené pozice ve vztahu k předchozí vedoucí pozici.

4. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 11. 10. 2017 č. j. 62 Co 239/2017-94 rozsudek nalézacího soudu potvrdil. K námitce žalobce, že nabídka jiné pracovní pozice musí obsahovat podstatné náležitosti tak, aby mohla být smlouva uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím, a že svým dopisem ze dne 18. 3. 2016 nabídku neodmítl, nýbrž pouze požadoval, aby byla doplněna o podstatné náležitosti návrhu, odvolací soud uzavřel, že žalovaná splnila svou nabídkovou povinnost, neboť zaměstnavatel může zaměstnanci nabídnout práci i v jiném místě, než kde zaměstnanec doposud práci vykonával nebo kde má své bydliště. Odkaz žalobce na § 1732 občanského zákoníku byl podle odvolacího soudu nepřipadný, neboť místo výkonu práce není podle něj podstatnou náležitostí nabídky dalšího pracovního zařazení podle § 73a odst. 2 zákoníku práce. Ztotožnil se rovněž s názorem nalézacího soudu, že důvodem pro odmítnutí nabídky jiného pracovního zařazení byla žalobcem pocíťována neadekvátnost nabízené pracovní pozice.

5. Stěžovatel podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání. Namítal, že v době obdržení nabídky jiné pracovní pozice již téměř dva roky nevykonával žádnou práci pro vedlejší účastníci řízení, neměl přístup k informačnímu systému ani k interním dokumentům, informace o místě výkonu práce a její konkrétní náplni proto byla pro stěžovatele zcela zásadní. Ustanovení § 73a odst. 2 zákoníku práce je třeba vykládat s ohledem na § 1732 občanského zákoníku tak, že nabídka jiné pracovní pozice musí odpovídat kvalifikaci a zdravotnímu stavu zaměstnance a musí obsahovat podstatné náležitosti dohody o změně pracovního poměru. Vzhledem k tomu, že vedlejší účastnice řízení vykonává svou činnost prostřednictvím poboček po celé České republice, místo výkonu práce bylo pro stěžovatele stěžejním faktorem pro rozhodnutí o přijetí či odmítnutí nabídky jiné pracovní pozice. Dále stěžovatel namítal, že obecné soudy nevypořádaly otázku přechodu stěžovatele do služebního poměru.

6. Nejvyšší soud v záhlaví uvedeném usnesením dovolání stěžovatele odmítl a podle § 243f odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v rozhodném znění (dále jen „o. s. ř.“), připojil pouze stručné odůvodnění. Konstatoval, že dovolání není přípustné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, podle které je lhůta k přijetí návrhu dohody o dalším pracovním zařazení zaměstnance z hlediska smyslu a účelu § 73a odst. 2 zákoníku práce nepřiměřeně krátká tehdy, jestliže zaměstnanci objektivně neumožňuje opatřit si takové poznatky o podmínkách výkonu nabízené práce, jež jsou objektivně postačující k jeho rozhodnutí o návrhu zaměstnavatele, tyto poznatky zhodnotit a na základě toho na návrh zaměstnavatele reagovat.

II. Argumentace stěžovatele

7. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti namítá, že Nejvyšší soud posoudil dovoláním napadený rozsudek velmi formalistickým způsobem a nevypořádal stěžejní argumenty uplatněné v dovolání. Stěžovatel ve všech fázích řízení argumentoval, že nabídka volného místa nebyla ze strany vedlejší účastnice řízení jakožto zaměstnavatele učiněna řádně a dostatečně určitě, neboť neobsahovala místo výkonu práce; nebyla tak učiněna v souladu s § 73a odst. 2 zákoníku práce za použití § 1732 odst. 1 občanského zákoníku. V době, kdy mu byla nabídka volného místa učiněna, byl téměř dva roky mimo organizační strukturu vedlejší účastnice řízení, neboť s ní vedl pracovněprávní spor. Vedlejší účastnice řízení má navíc celorepublikovou působnost a má pobočky a detašovaná

pracoviště ve všech krajských městech, což pro stěžovatele znamenalo obrovskou nejistotu ohledně místa budoucího výkonu práce. Místo výkonu práce tvoří podstatnou náležitost pracovní smlouvy podle § 34 zákoníku práce. Obecné soudy nicméně na námitky týkající se nedostatečné určitosti nabídky vůbec nereagovaly a pouze odkázaly podle § 34 odst. 1 písm. b) na judikaturu Nejvyššího soudu, týkající se však odlišné problematiky.

III. Vyjádření účastníka řízení a vedlejší účastnice řízení a replika stěžovatele

8. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) účastníka řízení a vedlejší účastnici řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

9. Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvádí, že stěžovatel v dovolání zpochybňoval závěr obecných soudů o tom, že mu byla nabídnuta změna jeho dalšího pracovního zařazení na jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci ve smyslu § 73a odst. 2 věta první zákoníku práce. Obecné soudy tuto otázku posoudily v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, proto soud pouze stručně odkázal na dvě rozhodnutí týkající se tzv. nabídkové povinnosti zaměstnavatele. Stěžovatel přehlíží, že splnění tzv. nabídkové povinnosti spočívá především v nabídce změny druhu práce, aniž by zároveň muselo docházet i ke změně ujednání o místě výkonu práce.

10. Vedlejší účastnice řízení ve svém vyjádření k ústavní stížnosti konstatuje, že při formulaci návrhu na změnu pracovního zařazení ze dne 3. 3. 2016 zcela dostala požadavkům § 73a odst. 2 zákoníku práce, neboť v návrhu uvedla jak druh práce, tak i konkrétní platové zařazení; nabízená pracovní pozice rovněž odpovídala stěžovatelovu zdravotnímu stavu i kvalifikaci a stěžovateli byla poskytnuta dostatečně dlouhá lhůta pro zvážení předloženého návrhu. Namítá, že zákoník práce neklade na obsahové náležitosti návrhu na změnu pracovního zařazení stejné požadavky jako v případě pracovní smlouvy. Stěžovatel navíc dne 18. 3. 2016 nabídku výslovně odmítl z důvodu platového zařazení, místo výkonu práce bylo proto pro stěžovatelovo rozhodování irelevantní. Nadto, podle ustálené judikatury může zaměstnavatel nabídnout zaměstnanci práci i v jiném místě, než kde ji doposud vykonával či kde má své bydliště. Závěrem vedlejší účastnice uvádí, že obecné soudy všechny stěžovatelovy námitky již vypořádaly.

11. Stěžovatel ve své replice namítá, že Nejvyšší soud se v napadeném rozhodnutí zabýval přiměřeností lhůty k přijetí nabídky jiné pracovní pozice, otázku délky lhůty k přijetí návrhu však stěžovatel vůbec nezpochybňoval. Ve svém dovolání stěžovatel výslovně brojil proti závěru o obsahových náležitostech návrhu na změnu pracovního zařazení; namítal, že učiněná nabídka neobsahovala místo výkonu práce, nebyla tak dostatečně určitá. Podle stěžovatele zde žádné právní jednání ve smyslu § 555 občanského zákoníku nebylo. Obecné soudy pochybily, pokud otázku posuzovaly pouze podle § 73a odst. 2 zákoníku práce. Otázkou dostatečné určitosti návrhu na změnu pracovního zařazení ve vztahu k místu výkonu zaměstnání se Nejvyšší soud ve své judikatuře dosud nezabýval. Závěrem uvádí, že se obecné soudy vůbec nezabývaly organizační strukturou vedlejší účastnice řízení, která má dislokovaná pracoviště po celé České republice.

IV. Procesní podmínky řízení

12. Ústavní soud nejprve posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním

soudu a contrario), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

13. Ústavní soud dospěl vzhledem k obsahu ústavní stížnosti k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V. Posouzení věci Ústavním soudem

14. Ústavní soud předně konstatuje, že jako orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není součástí soustavy obecných soudů (srov. čl. 83, 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují hodnotový základ právního řádu daný zejména ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky.

15. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu zahrnuje právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny i právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí [viz nálezy sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257); obdobně např. nálezy sp. zn. III. ÚS 176/96 ze dne 26. 9. 1996 (N 89/6 SbNU 151)]. Jak Ústavní soud mnohokrát zopakoval, soudy proto mají povinnost se v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádat s argumenty účastníků řízení způsobem, který odpovídá míře závažnosti těchto argumentů [viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 1589/07 ze dne 9. 4. 2008 (N 69/49 SbNU 45); nálezy sp. zn. II. ÚS 289/06 ze dne 11. 6. 2009 (N 138/53 SbNU 717); nálezy sp. zn. III. ÚS 961/09 ze dne 22. 9. 2009 (N 207/54 SbNU 565); a nálezy sp. zn. III. ÚS 1167/17 ze dne 31. 7. 2017 (N 134/86 SbNU 273)]. Tato povinnost samozřejmě neznamená, že soudy musí dát podrobnou odpověď na každý argument účastníků řízení; v úvahu je totiž třeba brát relevanci daného argumentu a jeho možnost ovlivnit výsledek řízení. V žádném případě ovšem nelze ignorovat argument, který je pro výsledek řízení klíčový [viz nálezy sp. zn. I. ÚS 1041/14 ze dne 4. 12. 2014 (N 217/75 SbNU 431); shodně nálezy sp. zn. I. ÚS 1895/14 ze dne 10. 3. 2015 (N 52/76 SbNU 717)].

16. Z totožných principů vychází i Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře k právu na spravedlivý proces dle čl. 6 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod (viz rozsudek ve věci *Van de Hurk proti Nizozemsku* ze dne 19. 4. 1994, č. 16034/90, § 59 a § 61; z poslední doby viz např. rozsudek ve věci *Ramda proti Francii* ze dne 19. 12. 2017, č. 78477/11, § 59, nebo rozsudek ve věci *Jokšas proti Litvě* ze dne 12. 12. 2013, č. 25330/07, § 58).

17. Právě uvedené platí i pro řízení o dovolání před Nejvyšším soudem. Přestože dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, jehož existence sama nepoživá ústavněprávní ochrany, rozhodování o něm - je-li už takový opravný prostředek v právním řádu zaveden - není vyjmutο z rámce ústavněprávních principů a ústavně zaručených práv a svobod [srov. např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 2117/09 ze dne 15. 3. 2010 (N 51/56 SbNU 553)]. Posouzení přípustnosti dovolání sice náleží do výlučné pravomoci Nejvyššího soudu, Ústavní soud nicméně musí dbát o to, aby byly dodrženy ústavním pořádkem vyžadované náležitosti odůvodnění soudního rozhodnutí a ostatní záruky spravedlivého procesu dle čl. 36 odst. 1 Listiny [nálezy sp. zn. II. ÚS 1852/19 ze dne 30. 10. 2019]. Vyhne-li se Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí stěžejním argumentům uplatněným účastníkem řízení a nijak na ně nereaguje, poruší tím jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny [nálezy sp. zn. II. ÚS 644/18 ze dne 17. 8. 2018].

18. Již soudy prvního a druhého stupně by měly srozumitelně vyložit své závěry a patřičně reagovat na argumenty účastníků řízení. V rámci řízení o dovolání následně Nejvyšší soud řeší dovolatelem vznesené právní otázky s tím, že míra odůvodnění jeho rozhodnutí se - s výjimkou dovolání zjevně bezdůvodných - liší v závislosti na tom, zda již předmětná otázka byla Nejvyšším soudem v minulosti vyřešena, či nikoli (srov. § 243f odst. 3 ve spojení s § 243c, § 243d, §243e a § 237 o. s. ř.). V zásadě tak platí, že každá Nejvyššímu soudu nikoli zjevně bezdůvodně předložená otázka by měla být Nejvyšším soudem minimálně jednou důkladně vypořádána s tím, že poté by již Nejvyšší soud mohl zásadně volit postup dle § 243f odst. 3 o. s. ř. a rozhodnutí odůvodňovat jen stručně. Tím Nejvyšší soud zajišťuje plnění své funkce sjednocovatele judikatury a zároveň umožňuje účastníkům řízení seznámit se s důvody, pro které byla jejich věc rozhodnuta tak, jak byla rozhodnuta [již citovaný nálezn sp. zn. II. ÚS 1852/19].

19. V posuzované věci stěžovatel od počátku řízení argumentoval mimo jiné tím, že vedlejší účastnicí učiněná nabídka jiného pracovního zařazení ve smyslu § 73a odst. 2 zákoníku práce nebyla učiněna dostatečně určitým způsobem, neboť v ní nebylo uvedeno místo výkonu práce, což stěžovatel považoval za stěžejní faktor pro své rozhodnutí ohledně uzavření dohody o změně pracovního poměru; upozorňoval, že vedlejší účastnice řízení vykonává působnost po celém území České republiky. Přípustnost svého dovolání stěžovatel spatřoval ve vyřešení otázky podstatných náležitostí nabídky změny pracovního zařazení, která nebyla dle jeho názoru dosud v rozhodování Nejvyššího soudu vyřešena. Argumentoval tím, že na nabídku jiného pracovního zařazení ve smyslu § 73a odst. 2 zákoníku práce je třeba subsidiárně použít § 1732 odst. 1 občanského zákoníku, a proto musí obsahovat minimálně podstatné náležitosti pracovní smlouvy, tj. druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do práce.

20. Nejvyšší soud stěžovatelovu argumentaci vypořádal ve svém stručném odůvodnění podle § 243f odst. 3 o. s. ř. tak, že dovolání není přípustné, neboť napadená rozhodnutí nižších soudů jsou v souladu s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu. Odkázal na rozsudky ze dne 24. 3. 1999 sp. zn. 21 Cdo 2088/98 a ze dne 23. 1. 2018 sp. zn. 21 Cdo 4964/2016 a uvedl, že *„lhůta k přijetí návrhu dohody o dalším pracovním zařazení zaměstnance určená zaměstnavatelem je z hlediska smyslu a účelu § 73a odst. 2 (dříve § 65 odst. 3) zákoníku práce nepřiměřeně krátká tehdy, jestliže zaměstnanci objektivně neumožňuje opatřit si takové poznatky o podmínkách výkonu nabízené práce, jež jsou objektivně postačující k jeho rozhodnutí o návrhu zaměstnavatele na uzavření dohody, tyto poznatky zhodnotit a na základě toho na návrh zaměstnavatele reagovat a není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak.“*

21. Z uvedeného je patrné, že Nejvyšší soud nereagoval na argumentaci stěžovatele předestřenou v dovolání, neboť dovolání odmítl s odkazem na rozhodnutí řešící otázku délky lhůty k přijetí návrhu dohody o dalším pracovním zařazení, která však ve sporu mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí řízení nikdy nebyla předmětem sporu. Uplatnění § 243f odst. 3 o. s. ř. předpokládá (krom případů, kdy je dovolání nepřípustné ze zákona či je zjevně bezdůvodné), že se posuzovanou právní otázkou Nejvyšší soud v minulosti již plně meritorně zabýval. Proto již není potřeba nové rozhodnutí podrobně odůvodňovat a v zásadě postačí odkaz na předchozí judikaturu. V nynější věci ale dřívější rozhodnutí, které by přesvědčivě a v odpovídajícím rozsahu vypořádalo stěžovatelovu argumentaci, neexistuje. Požadavek stěžovatele, aby návrh jiného pracovního zařazení, jehož přijetím dochází ke změně pracovního poměru, obsahoval minimálně podstatné náležitosti pracovní smlouvy, se Ústavnímu soudu ostatně nejeví jako zjevně nedůvodný.

22. Ústavní soud s ohledem na uvedené shrnuje, že Nejvyšší soud zcela rezignoval na svou úlohu přesvědčivě vyložit podústavní právo a naplnit svou funkci sjednocovatele judikatury. Jeho postup vedl k porušení stěžovatelova práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť stěžovatel vznesl *prima facie* nikoli nevýznamné argumenty, které zůstaly bez odpovědi, jelikož vypořádány zcela nebyly ani soudy nižších stupňů. Z napadeného usnesení Nejvyššího soudu (včetně rozhodnutí, na která Nejvyšší soud odkázal) se stěžovatel nemohl dozvědět, proč tyto argumenty neobstojí (ačkoli - což je podstatné - zákon předpokládá, že se důvody neopodstatněnosti svých argumentů dozví).

VI. Závěr

23. Ze všech shora uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. V dalším řízení bude Nejvyšší soud vázán ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy právními názory vyslovenými v tomto nálezu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. ledna 2020

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu